

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ УКРАЇНИ

А. О. ПОКИНЬБОРОДА

Т. А. ДЗЮБА, к. е. н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

м. Вінниця, Україна

e-mail: lnpokinboroda@gmail.com

Проблема ефективного використання енергоресурсів є вкрай актуальною сьогодні для України. Стале економічне зростання та забезпечення енергетичної безпеки включає завдання, які пов'язані з необхідністю досягнення високого, конкурентоспроможного рівня ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів. При цьому, саме недієва політика енергоефективності та енергозбереження, визначена Стратегією з національної безпеки України однією з основних загроз національній і енергетичній безпеці [4].

Під економічною ефективністю використання енергії та паливно-енергетичних витрат розуміється здатність системи енергопостачання (СЕП) у процесі функціонування створювати економічний ефект (потенційна ефективність) і реальне створення такого ефекту (фактична ефективність). Кількісна характеристика СЕП з погляду зіставлення витрат і результатів функціонування, дозволяє оцінити ефективність однієї системи в різних умовах, порівнювати ефективність різних систем між собою, визначити економічний ефект за визначений період [1].

Беззаперечно, завдання, яке спрямоване на підвищення енергоефективності України, торкається як самої галузі (виробника та постачальника енергії) так і всіх інших галузей економіки та населення країни (споживачів енергії), а враховуючи прийнятий в Україні стратегічний курс на децентралізацію дана тема має стати однією з основних пріоритетів забезпечення сталого регіонального економічного розвитку.

Розробка та ефективна реалізація енергоефективної політики вимагає наявності якісних, своєчасних, співставних та докладних даних, які виходять далеко за межі енергетичних балансів та відображають відмінні характеристики економічної діяльності ресурсів, які є в наявності в державі. Відсутність відповідних даних часто заважає перетворити декларації в дії. Крім цього, важко і відслідковувати невдачі та прогрес енергоефективності.

Одним із основних показників для оцінки використання енергоефективності вважається ВВП [3]. В той же час, як показує світовий досвід, не всі країни, які мають низький рівень енергоємності ВВП і, відповідно, високий рівень енергозбереження, то мають високий рівень економічного розвитку і навпаки.

Другий показник – енергоспоживання на душу населення, відображає середню кількість споживання енергії на особу в межах країни.

Показник споживання основних видів енергоресурсів (за видами) на душу населення схожий на попередній показник, проте тут мова йде не про розподілення енергоресурсів за видами, а про кількість електроенергії, що споживає середній мешканець України. Цей показник є необхідним для розрахунку у разі, коли визначається найбільш енергоємна ланка в загальній системі енергоефективності країни.

Четвертий показник – частка власних енергоресурсів у загальному постачанні первинної енергії. Оптимальним значенням цього показника є повне задоволення потреб у енергоресурсах власними силами або надлишок енергоресурсів після задоволення потреб населення.

Показник втрат основних видів енергоресурсів відображає, яку їх частину було втрачено під час логістичних операцій (розмір втрат під час їх транспортування, зберігання та розподілу від загального обсягу їх кінцевого споживання, який буде прямо вказувати або на неефективність транспортних мереж, або на неефективність логістичних рішень у межах країни).

Наступні показники – питома вага відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) в ВВП та відносна частка ВДЕ у загальній системі енерговиробництва.

Восьмим показником є інвестиції на одиницю енергоресурсів. Варто уточнити, що мова йде про інвестиції у паливно-енергетичний сектор, а не про загальні інвестиції. Цей показник відображає не ефективність інвестицій, а лише їх обсяг на момент економічного аналізу, але має бути досліджений у динаміці. Мова йде про заміну старого обладнання або його модернізацію, введення в експлуатацію нових виробництв енергії, моніторинг та проведення заходів з метою регулювання витрат енергоресурсів.

Для більш адекватної оцінки рівня енергоефективності запропоновано розгляд кінцевого споживання електроенергії в Україні за секторами та галузями економіки. Такий підхід дозволяє не тільки розділити головні фактори, що визначають енергоспоживання, та відокремити окремі складові впливу на енергоефективність в порівнянні зі стандартними оцінками, але і вимагає певної широкої бази даних.

Варто зазначити, щов листопаді 2015 року був прийнятий Новий план дій з енергоефективності до 2020 року, який визначає основні загальнодержавні цілі з ефективності енергоспоживання [2].

Також варто виділити і те, що більшість дослідників ототожнюють поняття «енергозбереження» з підвищенням ефективності, але головною відмінністю між ними є те, що енергоефективність охоплює всі стадії перетворення енергії (виробництво, транспортування, використання), тоді як енергозбереження можливе тільки на етапі «використання енергії споживачами».

Таким чином, завдання підвищення енергетичної ефективності та забезпечення енергозбереження є одним із основних напрямів державної політики. Виконання даного завдання дозволить нашій країні зробити ривок у забезпеченні своєї енергетичної незалежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лір В.Е. Економічний механізм реалізації політики енергоефективності в Україні / В.Е. Лір, У.Є. Письменна; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2010. – 208 с.
2. Національний план дій з енергоефективності на період до 2020 року // Схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 р. № 1228-р. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1228-2015-%D1%80>
3. Показатели энергоэффективности: основы формирования политики» // МЭА, 2014 Режим доступу: <https://www.iea.org/media/training/eeukraine2015/RussianEPM.PDF>.
4. Стратегія Національної безпеки України \ Затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 року №287/2015. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.